

МОНГОЛ МАЛ ДЭД ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН

/ 2016 оны жилийн эцсийн байдлаар /

№	Хөтөлбөрийн агуулга		Гүйцэтгэл		
1	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Тэргүүлэгчдийн 2014 оны 119 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Нийслэлийн “Монгол мал” дэд хөтөлбөр		Хөтөлбөрийн зорилго: Мал аж ахуйг нийслэлийн хүн амын суурьшил, өсөлттэй уялдуулан, нийгмийн хөгжлийн чиг хандлагад нийцүүлэн зах зээлийн нөхцөлд өрсөлдөх чадвартай, эдийн засгийн үр ашигтай салбар байх нөхцлийг бүрдүүлж, нийслэлийн хүн амыг эрүүл, аюулгүй хүнсээр, боловсруулах үйлдвэрийг чанартай түүхий эдээр хангаж, экспортыг нэмэгдүүлэхэд хөтөлбөрийн зорилго оршино.		
2	Санхүүжилтийн эх үүсвэр		Нийслэлийн төсөв		
3	Хэрэгжүүлэгч байгууллага / хэрэгжих нийт хугацаа/		НХХААГазар 2014-2021 онуудад хэрэгжинэ. 1-р үе шат 2014-2018 он, 2-р үе шат 2019-2021он		
4	Хөтөлбөрийн зорилтууд		<p><u>Зорилт 1.</u> Монгол Улсын эдийн засгийн тулгуур салбар болох мал аж ахуйг хөгжүүлэхэд онцгой анхаарч нийслэлд эрчимжсэн мал аж ахуйг цогцолбор байдлаар хөгжүүлэх эрх зүй, эдийн засаг, бүтэц, зохион байгуулалтын нэн таатай орчин бүрдүүлж энэ салбарын тогтвортой хөгжлийг хангана.</p> <p><u>Зорилт 2.</u> Малын үржлийн ажил, үйлчилгээг нийгмийн эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн боловсронгуй болгож, ашиг шимийн гарц, чанарыг сайжруулан, биологийн төгс чанартай түүхий эд, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, зах зээлд өрсөлдөх чадавхийг нэмэгдүүлэх, экологийн өөрчлөлтөд дасан зохицсон, эрсдэл даах чадавхитай мал аж ахуйг эрчимжүүлэн хөгжүүлнэ.</p> <p><u>Зорилт 3.</u> Мал эмнэлгийн ажил, үйлчилгээг олон улсын жишигт хүргэж, малын эрүүл мэндийг баталгаажуулах замаар нийгмийн эрүүл мэндийг хамгаална.</p> <p><u>Зорилт 4.</u> Мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний зорилтот зах зээлийг хөгжүүлж, бэлтгэл, борлуулалтын оновчтой сүлжээг бий болгох, урамшуулал олгох замаар эдийн засгийн эргэлтийг хурдасгана.</p>		
5	Зардал	Төсөв	Төсөв	Гүйцэтгэл	Хувь
6	<p>1-р зорилтын хүрээнд: Мал аж ахуйн салбарын тогтвортой хөгжлийг хангаж, мал аж ахуйг эрчимжүүлэн хөгжүүлэх, эдийн засгийн эргэлтэд эрчимтэй оруулах тогтолцоог бий болгох эрх зүйн таатай орчныг бүрдүүлнэ.</p> <p>3.1.1. Малын бүртгэлжүүлэлт, мал эмнэлэг, үржлийн ажил, үйлчилгээний нэгжийн чадавхийг сайжруулах эрх зүйн</p>		<p>Биелэлт: Мал аж ахуйн салбарын тогтвортой, таатай орчныг сайжруулах чиглэлээр 2013 оноос эхлэн бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, 3 дэд хөтөлбөр, 5 журмыг батлуулсан.</p> <p>3.1.1. Мал эмнэлэг, үржлийн нэгжийг дэмжих чиглэлээр малын бүртгэлжүүлэлтийн ажлыг 2013, 2014 онуудад ХХААХҮЯ-аас хуваарилсан бодын 14500, бодын 10000 эзэмгийг 5 дүүргийн 8 МЭҮНэгжээр гэрээ байгуулан хуваарилалт хийж, бод, бог</p>		

<p>орчныг бий болгох;</p> <p>3.1.2. Мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн хөгжлийг дэмжих, малчдын хөдөлмөрийн үнэлгээг сайжруулах, урамшуулах тогтолцоог бий болгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;</p> <p>3.1.3. Тэжээл”, “Мах”, “Сүү”, “Ноос”, “Ноолуур”, “Арьс шир” дэд хөтөлбөрүүдийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх.</p> <p>3.1.4. Дүүргүүдэд мал эмнэлэг, үржлийн ажил, үйлчилгээг мэргэжлийн удирдлагаар хангах, зохицуулах, хяналт тавих чиг үүрэг бүхий төрийн үйлчилгээний албыг бий болгож ажиллах орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх;</p> <p>3.1.5. Мал эмнэлэг, үржлийн ажил, үйлчилгээний анхан шатны нэгжийн материаллаг баазыг бэхжүүлэх, мэргэжилтний хүрэлцээ хангамж, чадавхийг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэх</p> <p>3.1.6. Мал аж ахуйн мэргэжилтэн, фермер эрхлэгчид, малчдын мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэхэд анхаарч сургалтын хөтөлбөр боловсруулж, сургалт зохион байгуулах, мэргэшүүлэх, давтан сургах, үйлдвэрлэлд шинжлэх ухааны дэвшилтэт технологи, инновацыг нэвтрүүлж, хэрэгжүүлэх</p> <p>3.1.7. Эрчимжсэн мал аж ахуйг эрхлэх технологийг боловсруулж, малчдад эзэмшүүлэх, мэргэшүүлэх, үзүүлэх сургалтыг тус тус зохион байгуулах;</p> <p>3.1.8. Түргэн өсөлттэй махны чиглэлийн малыг үржүүлж, өсвөр насанд нь эрчимтэй бордон мах үйлдвэрлэх үр</p>	<p>малын ээмэгжүүлэлтэнд 20 гаруй сая төгрөгийн санхүүжилтыг олгосон.</p> <p>3.1.2. Малчдын хөдөлмөрийг үнэлэх, урамшуулалын тогтолцоог бий болгох хүрээнд Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2014 оны 221, 222 дугаар тогтоолоор “Нийслэлийн сайн малчин, тэргүүний фермер”-ийг шалгаруулах журам, Нийслэлийн Засаг даргын 2014 оны А/450 дугаар захирамжаар “Мал аж ахуйн хоршоодын үйл ажиллагааг дэмжих журам”-ыг тус тус батлуулж, урамшуулал олгох эрх зүйн орчинг бүрдүүллээ.</p> <p>3.1.3. Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2015 оны 12 дугаар сарын 21-ний өдрийн 232 дугаар тогтоолоор “Тэжээл” дэд хөтөлбөрийг батлуулж, 2016 онд 14 ажлыг хийхээр төлөвлөн биелэлтийг хангаж ажиллалаа. Цаашид “Мах”, “Сүү”, “Ноос”, “Ноолуур”, “Арьс шир” дэд хөтөлбөрүүдийг боловсруулж, үе шаттайгаар хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна.</p> <p>3.1.4. Дүүргүүдэд мал эмнэлэг, үржлийн ажил, үйлчилгээг мэргэжлийн удирдлагаар хангах, зохицуулах, хяналт тавих чиг үүрэг бүхий мал эмнэлэг, үржлийн тасаг байгуулах саналыг боловсруулж, тогтоолын төслийн хамт Засгийн газарт хүргүүлсэн. Мал бүхий 6 дүүргийн Хөдөө аж ахуй хариуцсан мэргэжилтнүүдэд жил бүр 1 удаа, нийт 4 удаа сургалтыг зохион байгуулж, 6 мэргэжилтнийг мэргэшлийн удирдлагаар ханган ажиллаж байна.</p> <p>3.1.5. Нийслэлд мал эмнэлэг, үржлийн тасаг байхгүйгээс материаллаг баазыг бэхжүүлэхэд мэргэжилтний болон орон тооны хангамжийн хувьд асуудалтай байгаа нь төрийн ажил үйлчилгээг иргэдэд хүргэхэд удаашралтай байна. Иймд дүүрэгт МЭҮНэгж байгуулах зайлшгүй шаардлагатай байна.</p> <p>3.1.6. 2013 оноос эхлэн малчин, фермер эрхлэгч, тэжээлийн ургамал тариалах хүсэлтэй иргэдэд сургалтыг жил бүр мэргэжлийн болон төрийн бус байгууллагатай хамтран зохион байгуулан ажиллаж байна. Цаашид сургалт зохион байгуулах, үйлдвэрлэлийн дадлага хийх материаллаг баазыг бэхжүүлэх шаардлагатай байна. Хөтөлбөрт санхүүжилт тусгагдсанаар шинжлэх ухааны дэвшилтэт технологид суурилсан, олон хүмүүсийн хамруулсан сургалт зохион байгуулах бүрэн боломжтой.</p> <p>3.1.7. “Тэжээлийн таримал ургамлыг тариалах технологи”-ийн сургалтыг ХХААХҮЯ-тай хамтран Багануур дүүрэгт зохион байгуулж, сургалтанд 50 гаруй хүн хамрагдаж, сургагч багшийн сертификатаа гардан авлаа.</p> <p>3.1.8. Түргэн өсөлттэй махны чиглэлийн үхрийг эрчимжсэн фермийн аж ахуй эрхлэгч 5 иргэн өсгөн үржүүлж байна. Бодлогоор махны чиглэлийн мал өсгөн үржүүлж байгаа иргэдийг дэмжих, зах зээлийн эрх зүйн таатай орчныг бүрдүүлж</p>
--	--

<p>ашигтай арга, технологийг нэвтрүүлэх</p> <p>2-р зорилтын хүрээнд: Нийслэлд мал аж ахуйг эрчимжүүлэн хөгжүүлэх эрх зүйн орчинг бүрдүүлж, малын үржлийн ажил, үйлчилгээг сайжруулж, бүтээмжийг нэмэгдүүлэн, эдийн засгийн үр ашгийг дээшлүүлнэ.</p> <p>3.2.1. Нийслэлд эрчимжсэн мал аж ахуйн хөгжлийг дэмжих дэд хөтөлбөр, Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт мал аж ахуйг эрхлэх журам боловсруулж, мөрдөх</p> <p>3.2.2. Эрчимжсэн мал аж ахуйг тодорхой зорилго, чиглэлтэйгээр мах, сүү, гахай, шувуу болон бусад туслах аж ахуйг цогцолбор байдлаар төрөлжүүлэн хөгжүүлж салбарын эдийн засгийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх, мөн сүү, махны үхэр, гахай, шувууны аж ахуйн стандартыг шинээр боловсруулж, мөрдүүлэх</p> <p>3.2.3. Малыг тухайн орчин нөхцөлд зохицсон ашиг шимийн чиглэлийн үүлдэр, омог, хэвшлийн цөм сүргийн малаар үүлдэр угсааг сайжруулах</p> <p>3.2.4. Малыг удмын санг хамгаалж, биотехнологийн дэвшилтэт аргыг нэвтрүүлэн малын бүтээмжийг нэмэгдүүлэх:</p> <p>3.2.5. Монгол малын генийн санг хамгаалах, зохистой ашиглах, хадгалах, малын гүн хөлдөөсөн үр, хөврөл үр үйлдвэрлэх, шилжүүлэн суулгах, үрийн нөөцтэй болох</p>	<p>өгөх шаардлагатай байна.</p> <p>2-р зорилттой холбоотой 1 дэд хөтөлбөр, 2 журмыг боловсруулан батлуулж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.</p> <p>3.2.1. Засаг даргын 2014 оны А/450 дугаар захирамжаар “Нийслэлийн Эрчимжсэн мал аж ахуйн хөгжлийг дэмжих дэд хөтөлбөр”, Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2015 оны 85 дугаар тогтоолоор “Нийслэлд мал аж ахуй эрхлэх журам”-ыг батлуулж, нийслэлийн мал аж ахуй эрхлэхийг хориглосон бүсээс малтай өрхүүдийг гаргах ажлыг Сүхбаатар, Чингэлтэй, Баянгол дүүргүүдийн ЗДТГ, Мэргэжлийн хяналтын хэлтэс, Онцгой байдлын газартай хамтран хэрэгжүүллээ.</p> <p>3.2.2. Нийслэлийн сүү, гахай, шувуу болон туслах аж ахуй эрхэлж буй иргэдийг дэмжих зорилгоор нийслэлээс 5 тэрбум төгрөгийг Капитал банктэй хамтран Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангаар дамжуулан олгосон. Фермүүдэд тавигдах стандартыг боловсруулах ажлын хэсгийг Нийслэлийн Засаг даргын 2015 оны А/920 дугаар захирамжаар батлуулж, Стандарт хэмжил зүйн газар болон мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран төслийг боловсрууллаа. Стандартын төсөл Стандарт хэмжил зүйн газрын техникийн хороон дээр хэлэлцэгдэхээр хүлээгдэж байна.</p> <p>3.2.3. Малыг тухайн орчин нөхцөлд зохицсон ашиг шимийн чиглэлийн үүлдэр, омог, хэвшлийн цөм сүргийн малаар үүлдэр угсааг сайжруулах ажлын хүрээнд нийслэлийн тэргүүний фермер “Тайшир өргөө” ХХК, Норвеги улсын “Жено” компанитай хамтран сүүний гарц өндөртэй манай орны байгаль, цаг уурын эрс, тэрс нөхцөлд дасан зохицох чадвартай, үржил сайтай Норвегийн улаан үүлдрийн үхрийг нутагшуулах чиглэлээр гүн хөлдөөсөн үрийг импортлон албан ёсны гэрээтэйгээр симментал, хартарлан үүлдрийн үнээнд сайжруулагчаар ашиглан зохиомол хээлтүүлэг хийж эрлийзжүүлгийн тугал гарган авч орчин нөхцөлд зохицох чадвар сайтай, малын үүлдэр угсааг сайжруулах чиглэлийн бодит ажил хийгдлээ. 9,10 дугаар сард эрлийз үнээнээс сааль авч эхэлнэ.</p> <p>3.2.4. Мал хээлтүүлгийн ажил, үйлчилгээнд орчин үеийн шинэ технологийг нэвтрүүлэх чиглэлээр Малыг удмын сангийн үндэсний төв, мал эмнэлэг үржлийн нэгжүүдтэй хамтран зохион байгуулж ажиллалаа. Мөн үржлийн ажлын чиглэлээр мэргэжил арга зүйн зөвлөгөөг өгч ажиллаж байна.</p> <p>3.2.5. Малыг үржлийн ажил үйлчилгээнд биотехнологийн дэвшилтэд ололтыг нэвтрүүлэх, зохиомол хээлтүүлгийн ажил үйлчилгээг эрчимжсэн мал аж ахуй эрхлэгчдэд үйлчилж буй үйлчилгээг мал үржүүлгийн техникчтэй хийсэн гэрээний дагуу хээлтүүлгийн ажлыг чанартай сайн хийх тал дээр МУСҮТ-тэй хамтран ажиллалаа. Нийслэлийн хэмжээнд явуулын</p>
---	---

<p>ажлыг зохион байгуулах;</p> <p>3.2.6. Технологи дамжуулах, нутагшуулах зорилгоор малын үржүүлэг, биотехнологийн салбар бий болгож, малын зохиомол хээлтүүлгийн үйл ажиллагааг өргөтгөх, явуулын үйлчилгээг олон улсын жишигт хүргэх</p> <p>3.2.7. Малын үржлийн ажил, үйлчилгээний чадавхийг сайжруулж, хүртээмжийг дээшлүүлж малын үржлийн ажил, үйлчилгээний оновчтой тогтолцоог бий болгох</p> <p>3.2.8. Малын үржлийн ажил, үйлчилгээний нэгж, түүний үйл ажиллагааны стандартыг бий болгож, үйлчилгээний нэр төрлийг шинэчлэн тогтоож мөрдүүлэх;</p> <p>3.2.9. Малын үржил селекцийн ажлыг мэргэжлийн байгууллагын удирдлага, хяналтын дор малын ашиг шимийн чиглэлд нийцүүлэн, удам гарваль, ашиг шимийн бүртгэл, мэдээлэлд тулгуурлан үржлийн ажлын төлөвлөлтийн дагуу явуулах;</p> <p>3.2.10. Малын төрөл, ашиг шимийн чиглэлийн зөвлөлүүдийн үйл ажиллагааг дэмжиж, төрийн зарим чиг үүргийн ажлыг гэрээгээр болон захиалгаар гүйцэтгүүлэх.</p> <p>3.2.11. Мал сүргийг хувийн дугаартай болгон бүртгэлжүүлж, мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний гарал үүсэл, эрүүл мэндийг тодорхойлох, бүртгэх, мэдээллэх, хянах тогтолцоог бий болгож, олон</p>	<p>хээлтүүлгийн 4 цэг, үржлийн 1 хоршоо ажиллаж иргэдийн захиалгаар 324 үнээнд зохиомол хээлтүүлэг хийгдлээ. Мөн энэ ажлын хүрээнд “Үржлийн шилмэл сүрэг” хоршоо, Малын Удмын Сангийн Үндэсний төвтэй хамтран зохиомол хээлтүүлэг хийгдсэн үнээнд хээлийн шалгалт хийж ажиллалаа. Хээл шалгах ажлын үр дүнд 3 техникчийн гүн хөлдөөсөн үрээр үрэлсэн 123 үнээний хээл шалгаж 45% буюу 102 үнээ хээл авч, хээл авалтын хувь 85%-тай байна.</p> <p>3.2.6. МУСҮТ, “Тайшир Өргөө” ХХК, Норвеги улсын “Жено” компанитай хамтран Норвегийн улаан /NRP/ үхрийг нутагшуулах чиглэлээр монголд үржүүлж буй симментал үүлдрийн үнээнд үржил селекцийн туршилт ба зохиомол хээлтүүлэг хийж эрлийзжүүлгийн тугал гарган авсан нь орчин үеийн шинэ технологиог нэвтрүүлэх ажил болон туршилтын ажлын эхлэл тавигдсан. Мөн цаашдаа эрлийзжүүлгийн болон үржил селекцийн ажлын туршилтыг нийслэлийн фермүүдийг хамруулахад зорилт болгон ажиллаж байна.</p> <p>3.2.7. Мал бүхий 6 дүүрэгт сүүлийн 5 жилийн малын өсөлт болон туслах аж ахуйн судалгааг хийж ажиллалаа. Судалгаанаас үзэхэд сүүлийн 5 жил мал 5 төрлөөр тасралтгүй 0.3%-иар өссөн дүнтэй байна. Мөн гахай, тахианы аж ахуй эрхлэгч иргэд, аж ахуй нэгжийн тоо буурсан үзүүлэлттэй байна.</p> <p>3.2.8. Нийслэлийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын 2014 оны 1 дүгээр сарын 23 ны өдрийн 14/05 дугаар тогтоолоор мал эмнэлэг үржлийн үйлчилгээний хөлсний нормативын нэр төрлийг шинэчлэн тогтоож мөрдөн ажиллуулж байна.</p> <p>3.2.9. Малын үржил селекцийн ажлыг мэргэжлийн байгууллагын удирдлага, хяналтын дор малын ашиг шимийн чиглэлд нийцүүлэн, удам гарваль, ашиг шимийн бүртгэл, мэдээлэлд тулгуурлан үржлийн ажлын төлөвлөлтийн дагуу явуулах ажлын хүрээнд “Үржлийн шилмэл сүрэг” хоршоотой мал үржлийн ажлын чиглэлээр хамтран ажиллах гэрээг байгуулан ажиллалаа. Мөн жил бүр байгууллагын болон хэлтсийн ажлын төлөвлөгөөнд тусгаж, үржлийн ажлын төлөвлөгөө гарган газрын даргаар батлуулан хэрэгжилтийг хангаж ажиллалаа.</p> <p>3.2.10. Малын төрөл, ашиг шимийн чиглэлийн үйл ажиллагааг дэмжиж, төрийн зарим чиг үүргийн ажлыг гэрээгээр болон захиалгаар гүйцэтгүүлэх ажлын хүрээнд мал үржлийн хоршоо болон, Мал эмнэлэг үржлийн нэгжүүдтэй хамтран ажиллах гэрээг байгуулан ажиллалаа. Мөн цөм сүргийн малд удам гарваль, ашиг шимийн бүртгэл судалгаанд баяжилт хийх зорилгоор сүүний үхэрт ангилалт хийж баталгаажууллаа. Уг ажлын хүрээнд сүүний чиглэлийн 50-аас дээш үнээтэй фермер эрхлэгч 5 аж ахуй нэгжийн 250 үнээнд ангилалт хийж баталгаажуулав.</p> <p>3.2.11. Мал эмнэлэг, үржлийн нэгжийг дэмжих чиглэлээр малын бүртгэлжүүлэлтийн ажлыг 2013, 2014 онуудад ХХААХҮЯ-наас олгосон санхүүжилтээр хийж, санхүүжилтийг мал эмнэлэг, үржлийн нэгжүүдэд олгосон. Малын бүртгэлжүүлэлтийн мэдээллийн санд нийт 33000 гаруй малын мэдээллийг оруулаад байна. Нийслэлд мах, сүүний үйлдвэрлэл эрхэлдэг</p>
--	---

<p>улсын нийтлэг жишигт нийцүүлж малын бүртгэл, мэдээллийн сан, нэгдсэн сүлжээг бий болгох:</p> <p>3.2.12. Цөм сүрэг, жишигт тэнцсэн хээлтэгчийн удам гарваль, ашиг шим, эрүүл мэндийн үзүүлэлтээр мэдээллийн санг бүрдүүлж, нэгдсэн сүлжээнд хамруулан хэрэглэгчдийг мэдээллээр хангах;</p> <p>3.2.13. Малын бүртгэл, мэдээллийн сан, сүлжээг бий болгох чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа явуулахад мэргэжлийн чиглэлийн төрийн бус байгууллагын оролцоог дэмжих;</p> <p>3.2.14. Нийслэлийн хэмжээнд заавал бүртгэгдэж мэдээлэгдэх малын өвчний жагсаалтыг гаргаж, өвчний гаралт, тархалтын мэдээллийг цуглуулах, нэгтгэн боловсруулах, үнэлэх, тайлагнах, мэдээлэх сүлжээ байгуулан хэрэгжүүлэх;</p> <p>3.2.15. Малын удам гарваль, ашиг шимийн гарц, чанар, шилжилт хөдөлгөөн, эрүүл мэнд, мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний чанар, аюулгүй байдалд бүртгэлээр дамжуулан хяналт тавьж, мал, малын гаралтай түүхий эд борлуулдаг зах, дамжин өнгөрүүлэх постуудыг бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн сүлжээнд холбох ажлыг эхлүүлж, зарцуулагдах санхүүжилтийг жил бүрийн төсөвт тусгуулах ;</p> <p>3-р зорилтын хүрээнд: Эрүүл малаас цэвэр, аюулгүй түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг хэрэглэгчдэд нийлүүлэх нөхцөл бүрдэнэ.</p> <p>3.3.1.Олон улсын худалдааны хориг бүхий малын гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх,</p>	<p>хүнсний үйлдвэр, гурил, малын гаралтай дайвар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэдэг үйлдвэрүүдийг бүртгэлийн нэгдсэн системд бүртгэж, мэдээллийн нэгдсэн сангийн сүлжээ бий болгохоор төлөвлөн ажиллаж байна. Мөн Нийслэлийн Мэргэжлийн хяналтын газартай хамтран 23 залт бүхий “Санамж бичиг” байгуулан биелэлт, үр дүнг тооцон ажилсан.</p> <p>3.2.12. Цөм сүрэг, жишигт тэнцсэн хээлтэгч, хээлтүүлэгчид 2014 онд ангилалтыг хийж, өндөр ашиг шимт малыг жил бүр уламжлал болгон зохион байгуулдаг үзэсгэлэн худалдаанд оролцуулж, мэдээллийн сангийн бүртгэлд хамруулан ажиллаж байна.</p> <p>3.2.13. Малын бүртгэл, мэдээллийн санг баяжуулах, дүүрэг, мэргэжлийн байгууллага, хотын захын товчоонууд болон хүнсний сүлжээ захуудыг холбох нөхцөлийг мэргэжлийн байгууллагатай хамтран судалж гаргалаа. Мөн ХХААХҮЯ-ны Мал эмнэлэг, үржлийн газартай хамтран дүүргийн ХАА хариуцсан мэргэжилтнүүдэд сургалтыг жил бүр зохион байгуулан ажиллаж байна.</p> <p>3.2.14. Нийслэлийн мал эмнэлэгийн газраас өвчний бүртгэлийг хөтөлж, тандалт судалгааг хийн ажиллаж байна. Нийслэд мал амьтны гаралтай бүтээгдэхүүнээр үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгжийн 15 дээжинд хүнд металлын үлдэгдэл тодорхойлох шинжилгээг хийж гүйцэтгэсэн. Хүнд металл илрээгүй.</p> <p>15 дээжинд антибиотикийн үлдэгдэл тодорхойлох шинжилгээг хийж гүйцэтгэсэн. Антибиотикийн үлдэгдэл илрээгүй байна.</p> <p>10 дээжинд цацраг идэвхит бодис /Cz137/ илрүүлэх шинжилгээг хийж гүйцэтгэсэн. Цацраг идэвхит бодис илрээгүй байна.</p> <p>Мал эмнэлэг, ариун цэврийн магадлан шинжилгээг мах махан бүтээгдэхүүний 1060 дээжинд хийж 1059 дээж сөрөг 1 дээж эерэг урвал үзүүлсэн.</p> <p>Сүү сүүн бүтээгдэхүүний 551 дээж шинжилснээс 16 дээж хүнсэнд тэнцээгүй байна.</p> <p>Өндөгний 10736 дээжинд мал эмнэлэг, ариун цэврийн магадлан шинжилгээг хийснээс хүнсэнд тэнцээгүй эерэг дүн үзүүлсэн дээж илрээгүй, нийт 12370 дээжинд шинжилгээг хийж, хариуг олгосон байна.</p> <p>3.2.15. Малын удам гарваль, ашиг шимийн гарц, чанар, шилжилт хөдөлгөөн, эрүүл мэнд, мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний чанар, аюулгүй байдалд бүртгэлээр дамжуулан хяналт тавьж, мал, малын гаралтай түүхий эд борлуулдаг зах, дамжин өнгөрүүлэх постуудыг бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн сүлжээнд холбох ажлын судалгааг мэргэжлийн болон хууль хяналтын байгууллагатай хамтран гаргалаа. Сүлжээнд холбоход шаардлагатай санхүүжилтын тооцооог гаргасан бөгөөд 9 дүүргийн МЭҮНэгж, хотын захын постууд, хүнсний зах, Мэргэжлийн хяналтын байгууллага, Цагдаагийн байгууллагыг нийслэлийн Хүнс, хөдөө аж ахуйн газрын бүртгэлийн системтэй холбоход 1.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт шаардлагатай гэсэн тооцоо, судалгаа гарсан.</p> <p>Вакцин, урьдчилан сэргийлэх тарилга, туулгалтыг хийж малын эрүүл мэндэд хяналт тавин ажиллаж байна.</p>
---	---

<p>тэмцэх арга хэмжээний бэлэн байдлыг өндөржүүлж, өвчлөлийн зураглал гаргах, зооноз халдварт зарим өвчнөөс мал сүргийг эрүүлжүүлэх</p> <p>3.3.2. Малын гоц халдварт, халдварт өвчний тандалт, хяналтыг тогтмолжуулж, эрсдэл бүхий бүс нутгийн мал сүргийг урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд хамруулж, үр дүнг сайжруулан өвчнөөр тайван нөхцөлийг хадгалах;</p> <p>3.3.3. Мал сүргийг бруцеллэз, адууг ям, халдварт цус багасах, сүрьеэ, цэцэг, үхрийг шүлхий, лейкоз өвчнөөс бүрэн эрүүлжүүлэх;</p> <p>3.3.4. Шинээр болон дахин сэргэж байгаа хил дамжин халдварладаг малын гоц халдварт өвчний халдварлалт, эрсдэлийг бууруулахад шаардагдах хөрөнгө, материалын нөөцийг бүрдүүлж, шуурхай бэлэн байдлыг хангах;</p> <p>3.3.5. Байгаль орчин, хүн, малд сөрөг нөлөөгүй дэвшилтэт технологи, инноваци нэвтрүүлэн халдварт өвчний голомтыг устгах, ариутгал халдваргүйжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, мал эмнэлэг, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн нөхцөлийг сайжруулах.</p> <p>3.3.6. Мал эмнэлгийн нэгжийн лабораториудыг орчин үеийн өндөр мэдрэмж бүхий тоног төхөөрөмж, тэдгээрийн халдвар хамгаалал, био аюулгүй ажиллагааны чадавхийг сайжруулах;</p> <p>3.3.7. Дүүргүүдэд мал эмнэлгийн оношлогоо, шинжилгээний тусгай зориулалтын тоног төхөөрөмж</p>	<p>3.3.1 Малын гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх арга хэмжээний бэлэн байдлыг өндөржүүлж, өвчлөлийн зураглал гаргах, зооноз халдварт зарим өвчнөөс мал сүргийг эрүүлжүүлэх ажлын хүрээнд эпидемиологийн судалгаа гарган ажиллаж байна. Бруцеллэзоор өвчтэй гарсан малыг нядлуулах арга хэмжээ авч ажиллаж байна.</p> <p>3.3.2. Нийслэлийн Засаг даргын 2016 оны А/181 дүгээр захирамжаар 22 төрлийн урьдчилан сэргийлэх вакциныг 835.9 мянган толгой малд тарьж 99.4%-ийн гүйцэтгэлтэй ажиллаа. Шаардагдах вакцины хуваарийг гарган Нийслэлийн мал эмнэлгийн газрын даргаар батлуулан, дүүргийн мал эмнэлэг, үржлийн үйлчилгээний нэгжүүдэд хуваарилан олгож, вакцинжуулалт хийхэд халдвар хамгааллыг сахин ажиллах талаар заавар зөвлөмж өгч ажиллаа.</p> <p>3.3.3. Улаанбаатар хотын фермерийн үнээнд бруцеллэзын халдварлалтын түвшин тогтоох шинжилгээний ажлын удирдамжийг Нийслэлийн Засаг даргын хариуцсан орлогчоор батлуулан, Швейцарийн хөгжлийн агентлагийн Малын эрүүл мэнд төслийн санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр Нийслэлийн мал эмнэлгийн газрын мэргэжилтнүүд Хан-Уул, Баянзүрх, Багахангай, Налайх, Сүхбаатар дүүргийн 13 МЭҮҮН-тэй хамтран 122 малчин өрхийн 8483 толгой малын цусны дээжинд бруцеллэз өвчний розбенгалын урвал, 168 малчин өрх, аж ахуйн нэгжийн 9835 үнээний сүүний дээжинд цагирган урвалын шинжилгээг хийсэн.</p> <p>3.3.4. Шинээр болон дахин сэргэж байгаа хил дамжин халдварладаг малын гоц халдварт өвчний халдварлалт, эрсдэлийг бууруулахад шаардагдах хөрөнгө, материалын нөөцийг бүрдүүлж, шуурхай бэлэн байдлыг хангахад нөөц бүрдүүлэн ажиллаж байна.</p> <p>3.3.5. Нийслэлийн Засаг даргын 2016 оны А/181 дүгээр захирамжийн 4 дүгээр хавсралтаар мал, амьтны гаралтай түүхий эд, хүнсний бүтээгдэхүүнээр үйлдвэрлэл үйлчилгээ эрхэлж буй аж ахуйн нэгж иргэдийн агуулах, склад, нийтийн эзэмшлийн зам талбай, малын хашаа хороонд хүн амын хүнсний аюулгүй байдал, нийгмийн эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор мал эмнэлгийн ариутгал халдваргүйтгэл хийж ажиллав. Нийт 13 объектын 3353.6 м2 талбайд ариутгал халдваргүйтгэлийг хийж ажиллаа.</p> <p>3.3.6. Одоогоор санхүүжилт хөтөлбөрт тусгагдаагүйн улмаас чанарын шаардлага хангасан өндөр мэдрэмж бүхий тоног төхөөрөмжөөр мал эмнэлгийн нэгжүүдийг хангах боломжгүй байна.</p> <p>3.3.7. Энэ хөтөлбөрийн хүрээнд 2011 онд дүүргүүдийн нэгжийн мал эмнэлгийн материаллаг баазыг бэхжүүлэхэд зориулсан</p>
---	--

<p>бүхий хөдөлгөөнт лабораторийг бий болгож, малын өвчлөл, хорогдлын шалтгааныг тогтоох, шуурхай хариу авах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;</p> <p>3.3.8. Байгалийн голомтот болон шинээр дахин сэргэж байгаа малын өвчний тархвар, голомтыг бүртгэн мэдээлэх газар зүйн мэдээллийн [GIS] системийг нэвтрүүлэх.</p> <p>3.3.9. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үйлдвэрлэлийг олон улсын стандартын түвшинд хүргэх:</p> <p>3.3.10. Малын эм, мал эмнэлгийн хэрэгслийг ханган нийлүүлэх тогтолцоо, сүлжээг бий болгох.</p> <p>4-р зорилтын хүрээнд: Эрчимжсэн мал аж ахуйг тодорхой бүс нутагт эрхлэн, тэжээл үйлдвэрлэл, хангамжийг сайжруулах замаар мал аж ахуйн эрсдэлийг бууруулна.</p> <p>3.4.1. Малчин болон мал бүхий иргэдээс малынх нь төрөл, бүс нутгийн онцлогийг харгалзан бэлчээр ашигласны төлбөр авах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх</p> <p>3.4.2. Эрчимжсэн мал аж ахуйн бүс нутгийг нийслэлийн 6 дүүрэгт тогтоож мөрдүүлэх;</p> <p>3.4.3. Бэлчээрт хөнөөл учруулдаг мэрэгч амьтад, шавьжтай байгаль орчин, хүн, мал, амьтанд халгүй дэвшилтэт арга, технологи ашиглан тэмцэх;</p> <p>3.4.4. Уургийн агууламж ихтэй шинэ төрлийн таримал тариалах ажлыг өргөтгөх, газар тариалангийн дагавар бүтээгдэхүүнийг малын</p>	<p>лабораторийн УСАН БАНН/HWS-12/, pH МЕТЕР /SX-620/, Центрфуг /E010203/, халдварт өвчнийг оношлох түргэн оношлуураар зэрэг тоног төхөөрөмжөөр хангаж, ажиллуулах талаар арга зүйн зөвлөгөөг өгч ажиллаа.</p> <p>3.3.8. Багануур, Налайх, Баянзүрх, Хан-Уул, Сонгинохайрхан дүүргүүдэд гарсан боом өвчний халдварын 17 голомтын цэгийг тэмдэгжүүлэн, газарзүйн солбицолыг GPS-ээр тогтоож, анхан шатны зураглал гаргасан. Мөн [GIS] системийг нэвтрүүлэх ажлыг УМЭҮГ хариуцан мэргэжил арга зүйн удирдлагаар ханган ажиллаж байна.</p> <p>3.3.9. Манай улсад одоогоор эм, эмнэлэгийн хэрэгслийг үйлдвэрлэдэг олон улсын стандартын түвшинд хүрэх үйлдвэр байхгүй байна. Судалгааны ажил хийгдэж байна.</p> <p>3.3.10. Малын эм, мал эмнэлгийн хэрэгслийг ханган нийлүүлэх эрхийг ХХААХҮЯ-аас олгодог бөгөөд зөвшөөрөл авсан эмийн байгууллагууд эмийн сангаар дамжуулан худалдаа, нийлүүлэлт хийж байна.</p> <p>Зорилтын хүрээнд 1 дэд хөтөлбөр, 2 журмыг батлуулан хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.</p> <p>3.4.1. Хориглосон бүс нутагт байгаа малтай өрхүүдийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээг авч ажиллаж байна. Зөвшөөрөлгүй нийслэлийн нутаг дэвсгэрт нүүн ирж мал аж ахуй эрхжлэ буй иргэдээс малын хөлийн татвар авах эрх зүйн актыг судлан ажиллаж байна.</p> <p>3.4.2. Нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2014 оны 07 дугаар сарын 08-ны өдрийн 2 дугаар хавсралтаар “Мал аж ахуй эрхлэхийг зөвшөөрсөн бүс” нутгийг боловсруулан батлуулсан. Мал аж ахуй эрхлэхийг зөвшөөрсөн бүс нутагт мал бүхий 6 дүүргийн 13 хороо багтдаг.</p> <p>3.4.3. “Тэжээл” дэд хөтөлбөрт тусгуулан ажиллаж байна.</p> <p>3.4.4. “Тэжээл” дэд хөтөлбөрт тусгуулан ажиллаж байна.</p>
--	--

<p>тэжээлд ашиглах технологийг боловсронгуй болгох; тэжээлийн үйлдвэр болон орон нутгийн түүхий эдэд тулгуурласан бага оврын цех байгуулж тэжээлийн хангамжийг нэмэгдүүлэх;</p> <p>3.4.5. Өвс, тэжээлийн чанарыг нь алдагдуулахгүйгээр хадгалах баглаа, боодлын шинэ технологи нэвтрүүлэн овор багатай, чанар сайтай тэжээл бэлтгэж, улсын болон орон нутгийн байнгын нөөц бүрдүүлэх;</p> <p>3.4.6. Малын усан хангамжийг сайжруулж, судалгааны ажлыг малчдын санал, санаачилгыг харгалзан улсын төсвийн хөрөнгөөр мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж, тухайн цэгт шинээр ус нөөцлөх сан бүхий худаг гаргах;</p> <p>3.4.7. Шинээр худаг гаргахад шаардагдах хөрөнгийн тодорхой хувийг ашиглагчдаас нь гаргуулах замаар ашиглагчдын хариуцлагыг өндөржүүлэх;</p> <p>3.4.8. Улсын төсвийн хөрөнгөөр шинээр гаргасан болон сэргээн засварласан худгийн цаашдын ашиглалт хамгаалалт, засварын ажлыг тухайн эзэмшигчид хариуцуулж, хоршоонд гэрээгээр ашиглуулах;</p> <p>3.5. Мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний бэлтгэлийн системийг боловсронгуй болгож түүний чанараас хамаарсан эдийн засгийн хөшүүрэг бий болгон зорилтот зах зээлийг хөгжүүлнэ.</p> <p>3.5.1. Мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний бэлтгэлийн стандартчлалыг боловсронгуй болгох;</p> <p>3.5.2. Мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний</p>	<p>3.4.5. 2016 оны өвс, тэжээлийн аюулгүйн нөөц бүрдүүлэлтэнд зориулж 150 сая төгрөгийг мал бүхий 6 дүүрэгт хуваарилалт хийж олгосон. Мөн Багануур дүүрэгт өвс, тэжээлийн зориулалтын агуулах барих 49 сая төгрөгийн асуудлыг шийдвэрлүүлж ажиллалаа.</p> <p>3.4.6. Нийслэлийн мал аж ахуй эрхлэхийг зөвшөөрсөн хороодод дүүргүүдийн ЗДТГазартай хамтран бэлчээрийн усан хангамжийн зориулалтаар шинээр гаргасан инженерийн хийцтэй 154 худгийн судалгааг гаргалаа. Худаг гаргах ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлж ажиллаа. 2016 онд СХД-ийн 21 дүгээр хорооны нутаг “Бэлчээрийн менежментийн үйлдвэрлэлийг сайжруулах хөтөлбөр”-ийн газарт 2 ширхэг ус нөөцлөх сан бүхий худаг гаргалаа.</p> <p>3.4.7. Мал бүхий 6 дүүрэгт бэлчээрийн усан хангамжийг сайжруулах зорилгоор 2014 онд улсын төсвөөр 10 ширхэг, 2015 онд нийслэлийн төсвөөр 10 ширхэг худгийг гаргаж, оролцооны 0,5%-ийг малчдаас гаргуулж, хариуцан ажиллах иргэдэд хүлээлгэн өгсөн.</p> <p>3.4.8. Нийслэлийн нутаг дэвсгэрт 2014-2015 онуудад улс, нийслэлийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар гаргасан инженерийн хийцтэй 20 ширхэг худгийн гүйцэтгэлийн баримт бичгийг эх хувиар нь 4-р сарын 14-ний өдөр Нийслэлийн Өмчийн харилцааны газарт хүргүүлсэн. Худгийн ашиглалт, хамгааллын асуудлыг дүүрэг хариуцан ажиллаж байна.</p> <p>3.5. Засгийн газрын 2013 оны 394, 122 дугаар тогтоолын дагуу “Үндэсний үйлдвэрт арьс, шир, хонь, тэмээний ноос тушаасан малчин, мал бүхий этгээдэд мөнгөн урамшуулал олгох” ажлыг зохион байгуулан ажиллаж байна. Нийт урамшуулал олгогдсон мөнгөний 10%-ийг Орон нутаг хөгжүүлэх сан буюу дүүргийн татварт төвлөрүүлсэн.</p> <p>3.5.1. Монголын арьс, ширний холбоо болон Мал хамгаалах сантай хамтран нийслэлийн арьс, ширний бие төлөөлөгчдөд стандартын шаардлага хангасан малын гаралтай түүхий эд хүлээн авах, түүнийг үндэсний үйлдвэрт нийлүүлэх зөвлөмж, арга зүйн сургалтыг зохион байгуулж ажиллалаа.</p>
--	--

<p>чанарын хяналт, баталгаажуулалтын оновчтой тогтолцоог бүрдүүлэх;</p> <p>3.5.3. Мал нядалгааны болон арьс ширний анхан шатны тордолт хийх цех байгуулж, мал, мах бэлтгэл, технологийн тээвэр бүхий борлуулалтын нэгдсэн сүлжээ бий болгох;</p> <p>3.5.4. Малын гаралтай уламжлалт түүхий эдээс гадна бусад дайвар бүтээгдэхүүний ашиглалтыг сайжруулж, стандартын дагуу бэлтгэн зах зээлд нийлүүлэхэд нь дэмжлэг үзүүлэх;</p> <p>3.5.5. Мал, малын гаралтай түүхий эдийн бэлтгэл, хадгалалт, тээвэрлэлтийн чанар, түүхий эд бэлтгэлийн мэргэжилтэй боловсон хүчнийг бэлтгэх;</p> <p>3.5.6. Түүхий эд бэлтгэлийн нөөц, үнийн мэдээллийг төрөл, ангилал, чанарын үзүүлэлтээр гаргаж мэдээллийн нэгдсэн сүлжээнд оруулж, малчид, бэлтгэн нийлүүлэгч болон хэрэглэгчдэд тогтмол мэдээлэх сүлжээ бий болгох, энэ ажилд нийслэлийн холбогдох байгууллагыг татан оролцуулж, тэдгээрийн үүрэг, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх.</p> <p>3.5.7. Мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний чанараас хамаарсан эдийн засгийн урамшуулал бий болгон хэрэгжүүлэх:</p> <p>3.5.8. Малчдын үүсгэл санаачилгаар хадлан, тэжээл үйлдвэрлэл, хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эд бэлтгэн нийлүүлэх, мал эмнэлэг, үржлийн ажил, үйлчилгээний чиглэлээр сумдад байгуулагдсан хоршоо, мах, сүүний чиглэлийн үхрийн эрчимжсэн мал аж ахуй эрхэлж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгжийг хөрөнгө оруулалт, зээл, татварын бодлогоор дэмжих;</p> <p>3.5.9. Мал аж ахуйн чиглэлийн дараахь үйл ажиллагаа эрхлэгчдэд төрөөс урамшуулал</p>	<p>3.5.2. “Малын худалдааны төв” ОНӨТҮГ байгуулагдсанаар энэ ажил бүрэн хэрэгжих боломжтой гэж үзэж байна. Газрын асуудлыг шийдвэрлүүлэхээр 2017 оны газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгуулан ажиллаж байна.</p> <p>3.5.3. Улаанбаатар хотын зүүн, баруун 2 талд “Малын худалдааны төв” байгуулах ажлыг эхлүүлээд байна. Дүрмийн төсөлд холбогдох газруудаас санал авч нэгтгэн цаашдын хийх ажлыг 2017 оны газрын төлөвлөгөөнд тусган ажиллаж байна.</p> <p>3.5.4. “Малын худалдааны төв” ОНӨТҮГ байгуулагдсанаар эрх зүйн орчин бүрдэж, энэ ажил бүрэн хэрэгжих боломжтой. /Хүлээгдэж байгаа./</p> <p>3.5.5. “Малын худалдааны төв” ОНӨТҮГ байгуулагдсанаар эрх зүйн орчин бүрдэж, энэ ажил бүрэн хэрэгжих боломжтой. /Хүлээгдэж байгаа./</p> <p>3.5.6. “Малын худалдааны төв” ОНӨТҮГ байгуулагдсанаар энэ ажил бүрэн хэрэгжих боломжтой бөгөөд худалдааны төвийн дэргэд түүхий эд бэлтгэлийн нөөц, үнийн мэдээллийг төрөл, ангилал, чанарын үзүүлэлтээр мэдээлдэг мэдээллийн нэгдсэн сүлжээг бий болгож, малчид, мах нийлүүлэгчид болон хэрэглэгчдэд мэдээлэл хүргэдэг цэг ажилладаг байхаар дүрмийн төсөлд тусган ажиллаж байна. Үүнтэй уялдуулан мэргэжлийн байгууллага хяналт тавьж ажиллана.</p> <p>“Малын худалдааны төв” ОНӨТҮГ байгуулагдсанаар эрх зүйн орчин бүрдэж, энэ ажил бүрэн хэрэгжих боломжтой. /Хүлээгдэж байгаа./</p> <p>3.5.8. “Тэжээл” дэд хөтөлбөрт тусгуулан ажиллаж байна.</p> <p>3.5.9. Урамшуулал олгох системийг улсын бодлоготой уялдуулан боловсруулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.</p>
--	--

	<p>олгох:</p> <p>А. Цөм сүргийн малыг үржүүлж, стандартын шаардлага хангасан удам гарваль нь тодорхой үржлийн өсвөр хээлтэгч, хээлтүүлэгч бойжуулж зах зээлд борлуулсан иргэн, хуулийн этгээдэд;</p> <p>Б. Мал сүргээ халдварт өвчнөөс эрүүлжүүлж, даатгалд хамруулсан, гарал үүсэл нь тодорхой малын сүүг сүүний үйлдвэрт нийлүүлсэн, дээрхи нөхцөлийг ханган үйлдвэрийн аргаар нядалсан малын махыг бэлтгэн борлуулсан хоршооны гишүүн малчдад;</p> <p>В. Өөрсдийн санаачилга, хөрөнгөөр худаг гаргасан иргэн, хуулийн этгээдэд.</p> <p>Г. Малаа ээмэгжүүлж бүртгэлжүүлэн малын бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэлжүүлсэн болон бүртгэлтэй малын түүхий эд, бүтээгдэхүүнээ үндэсний үйлдвэрт нийлүүлсэн малчид, хуулийн этгээдэд</p> <p>3.5.10. Түүхий эд бэлтгэлд стандартад заасан ангилал, зэрэглэлийн дагуу ялгавартай үнийн тогтолцоо бий болгох.</p> <p>3.5.11. Мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн маркетингийг сайжруулах, зорилтот зах зээлийг хөгжүүлэх:</p> <p>3.5.12. Мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний зах зээлийн суурь судалгааг хийж, зорилтот зах зээлийг оновчтой тодорхойлох;</p> <p>3.5.13. Малчид, үйлдвэр эрхлэгчдийн шууд харилцааг дэмжих, биржийн сүлжээ бий болгох.</p>	<p>Хэрэгжих хугацааны хувьд болоогүй байна.</p> <p>А. Дараагийн үе шатанд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Эрх зүйн баримт бичиг боловсруулснаар хэрэгжих боломжтой.</p> <p>Б. Дараагийн үе шатанд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Эрх зүйн баримт бичиг боловсруулснаар хэрэгжих боломжтой.</p> <p>В. Дараагийн үе шатанд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Эрх зүйн баримт бичиг боловсруулснаар хэрэгжих боломжтой.</p> <p>Г. Дараагийн үе шатанд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Эрх зүйн баримт бичиг боловсруулснаар хэрэгжих боломжтой.</p> <p>3.5.10. Дараагийн үе шатанд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Эрх зүйн баримт бичиг боловсруулснаар хэрэгжих боломжтой.</p> <p>3.5.11. Дараагийн үе шатанд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Эрх зүйн баримт бичиг боловсруулснаар хэрэгжих боломжтой.</p> <p>3.5.12. Дараагийн үе шатанд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Эрх зүйн баримт бичиг боловсруулснаар хэрэгжих боломжтой.</p> <p>3.5.13. Дараагийн үе шатанд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Эрх зүйн баримт бичиг боловсруулснаар хэрэгжих боломжтой.</p>
7	<p>Дүгнэлт/ололт, анхаарах асуудлууд/</p>	<p>Дэд хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангах эхний үе шатны ажил болох бодлогын баримт бичгийг боловсруулсан. Дараагийн шатны ажил болох дүүргүүдэд МЭҮНэгж байгуулах, орон тоо бүтцийг бий болгоход анхаарах, бодлогоор дэмжих зайлшгүй шаардлагатай байна. Мөн улсын МЭҮГазар, Мэргэжлийн Хяналтын газар зэрэг байгууллагуудтай хамтарч хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэхээр ажиллаж байна. Хөтөлбөрийг</p>

		хэрэгжүүлэхэд зориулж жил бүр нийслэлийн төсөвт үе шаттайгаар тодорхой хэмжээний санхүүжилт тусгах шаардлагатай байна.					
8	Төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэгч талуудын хамтын ажиллагаанд өгөх хөндлөнгийн үнэлгээ						
9	Төсөл, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн үнэлгээ(Өөрийн үнэлгээ)	Биелэлт дундаж %	Зорилтын тоо	Зорилт 1	Зорилт 2	Зорилт 3	Зорилт 4
		70%	4	90%	90%	50%	50%
10	Төсөл, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн үнэлгээ/ нэгдсэн үнэлгээ /ЗГХЭГ-ын үнэлгээ/		Нэгдсэн үнэлгээ				
		%				

ТАНИЛЦСАН:

ГАЗРЫН ДАРГА

Д.БАЯНБАТ

ХЯНАСАН:

ЗАХИРГААНЫ ХЭЛТСИЙН ДАРГА

Д.МЯГМАРСҮРЭН

ЭМААХ-ЫН ДАРГА

Д.БАЯРСАЙХАН

БИЕЛЭЛТ ГАРГАСАН:

ЭМААХ-ЫН МЭРГЭЖИЛТЭН

О.БАТЖАРГАЛ